

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 403)

Elazığ Milletvekili Mehmet Kemal Ağar ile Şanlıurfa Milletvekili Sedat Edip Bucak'ın Yasama Dokunulmazlıklarının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu (3/780)

T.C.

Başbakanlık

6.5.1997

Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.PPG.0.12-304-8479

Konu : Elazığ Milletvekili Mehmet Kemal Ağar ve Şanlıurfa Milletvekili Sedat Edip Bucak'ın Yasama Dokunulmazlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Elazığ Milletvekili Mehmet Kemal Ağar ile Şanlıurfa Milletvekili Sedat Edip Bucak'ın, haklarında tanzim edilen soruşturma dosyaları üzerinde gerekli inceleme ve değerlendirme çalışmaları tekemmül ettirilmiş olup, mezkûr dosyalar ile Adalet Bakanlığının 14.2.1997 gün ve B.03.0.CİG.0.00.00.0-1.128.6.1997/4604 sayılı yazısının sureti ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerine arz olunur.

Prof. Dr. Necmettin Erbakan

Başbakan

T.C.

Adalet Bakanlığı

14.2.1997

Ceza İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı : B.03.0.CİG.0.00.00.0-1.128.6.1997/4604

Konu : Elazığ Milletvekili Mehmet Kemal Ağar ve Şanlıurfa Milletvekili Sedat Edip Bucak'ın Yasama Dokunulmazlıkları

BAŞBAKANLIĞA

Cürüm işlemek için silahlı teşekkül meydana getirmek, gıyabi tutuklu sanığın gizlenmesine yardım ve görevi suiistimal suçlarını işlediği iddia olunan Mehmet Kemal Ağar'ın T.C.K.'nun 313/2-3, 296 ve 240 ncı maddeleri,

Cürüm işlemek için silahlı teşekkül meydana getirmek, gıyabi tutuklu sanığın gizlenmesine yardım ve 6136 sayılı Kanuna muhalefet suçlarını işlediği iddia olunan Sedat Edip Bucak'ın T.C.K.'nun 313/2-3, 296 ve 6136 sayılı Kanununun 13/2 nci maddeleri,

Gereğince yapılan hazırlık soruşturması sırasında adı geçenlerden Mehmet Kemal Ağar'ın Elazığ İlinden, Sedat Edip Bucak'ın Şanlıurfa İlinden Milletvekili seçildiklerinin anlaşılması üzere, Yasama Dokunulmazlıklarının kaldırılması için haklarında düzenlenen 1997/221-1 hazırlık sayılı fezlekeli evrak, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının 4.2.1997 gün, Bak. Muh. : 1997/239 sayılı yazısıyla alınmakla birlikte takdim kılınmıştır.

Elazığ Milletvekili Mehmet Kemal Ağar ve Şanlıurfa Milletvekili Sedat Edip Bucak haklarında soruşturmaya devam olunabilmesi için Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 83 üncü maddesi uyarınca Yasama Dokunulmazlıklarının kaldırılıp, kaldırılmaması hususunda gereğinin takdir buyurulmasına delaletleri arz olunur.

Anayasa ve Adalet Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Raporu

T.C.

*Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı
Anayasa ve Adalet Komisyonu Üyelerinden
Kurulu Karma Komisyon
Esas No. : 3/780
Karar No. : 2*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca, 6.5.1997 tarihinde Komisyonumuza gönderilen, Şanlıurfa Milletvekili Sedat Edip Bucak ve Elazığ Milletvekili Mehmet Kemal Ağar'ın Yasama Dokunulmazlıklarının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi (3/780); ile eklerini oluşturan dosya Komisyonumuzun 20.5.1997 tarihli toplantısında gündeme alınmış ve İttüzüğün 132 nci maddesine göre kurulan Hazırlık Komisyonuna incelenmek üzere verilmiştir.

Komisyon Raporu;

1. Hazırlık Komisyonu 19.6.1997 tarihli raporu ile Şanlıurfa Milletvekili Sedat Edip Bucak ve Elazığ Milletvekili Mehmet Kemal Ağar'ın yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasına gerek bulunmadığına, bu nedenle haklarındaki kovuşturmanın milletvekilliği sıfatının sona ermesine kadar ertelenmesine iki oya karşı üç oyla ve oy çokluğu ile karar vermiştir.

2. Karma Komisyonun, 14.8.1997 tarihli toplantısında Hazırlık Komisyonu raporu incelenmiştir. İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığının 30.1.1997 gün ve Hazırlık : 1997/221 sayı ile hazırlanan fezleke ile 6 klasör içinde 31 dosyadan oluşan ekleri incelemeye alınmış olup; bu dosya ile Şanlıurfa Milletvekili Sedat Edip Bucak'ın cürüm işlemek için silahlı teşekkül meydana getirmek, gıyabi tutuklu sanığın gizlenmesine yardım, 6136 sayılı Kanuna muhalefet; Elazığ Milletvekili Mehmet Kemal Ağar'ın cürüm işlemek için silahlı teşekkül meydana getirmek, gıyabi tutuklu sanığın gizlenmesine yardım ve görevi suiistimal suçlarını işlediklerinin iddia edildiği görülmüştür.

Anayasanın 83 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan hükümle milletvekillerinin Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerinden, Genel Kurul tarafından ayrıca bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamaktan ve açığa vurmaktan sorumlu tutulmayacakları esası milletvekillerine tanınan kişisel bir ayrıcalık olmayıp, yasama işlevini gereği gibi yerine getirebilmeleri amacına yöneliktir.

Komisyonumuzda, isnadın ciddiyeti, dokunulmazlığın kaldırılması isteminin siyasal bir amaç taşıyıp taşımadığı, kovuşturma konusu eylemin kamuoyundaki etkisi ve benzeri ölçütler çerçevesinde dosya değerlendirilmiş ve çoğunluk görüşü "kovuşturmanın milletvekilliği sıfatının sona ermesine kadar ertelenmesi" şeklinde oluşmuş, Karma Komisyonun bu doğrultudaki raporu Başkanlığa intikal ettirilmiştir.

3. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına üç üyenin yaptığı itirazda Karma Komisyonun anılan toplantısının Genel Kurulun çalışma saatinde ve İttüzüğün 35 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü uyarınca Başkanlık Divanından izin alınmadan yapıldığı belirtilmiştir. Başkanlık Komisyonumuzda 15.8.1997 tarihinde gönderdiği yazı ile sözkonusu toplantının yinelenmesini, aksi halde alınan kararların geçersiz sayılacağını bildirmiştir. Karma Komisyon Başkanı 15.8.1997 tarihli ce-

vap yazısı ile toplantı gündeminin 11.8.1997 tarihinde dağıtıldığını ve bunun TBMM Başkanlığınca bastırılan gündemde yer aldığını belirtmiş, bunun sarıh izin anlamına geldiğini ayrıca toplantının büyük bir katılımı ile gerçekleştiğini ve izinle ilgili bir itirazın vaki olmadığını bunun yanı sıra Başkanlığın bir Komisyon kararını yok sayacak ya da geçersiz kılacak bir yetkisi bulunmadığını ifade etmiştir. Meclis Başkanlığı aynı tarihli cevabı yazısında bu konunun Karma Komisyonunda bir ön mesele olarak görüşülüp karara bağlanması gerektiğini belirterek dosyayı Karma Komisyonuna geri göndermiştir.

4. 20 nci Dönem üçüncü yasama yılında 27.11.1997 tarihinde toplanan Komisyonumuzda öncelikle bu konu görüşmeye açılmıştır. Görüşmeler iki noktada odaklanmıştır. Bir görüşe göre; İçtüzükte yer alan ve "seçimi yenilenen komisyon, aynı komisyonca daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alacağını, görev bölümü yaptıktan sonra en geç bir ay içinde Meclis Başkanlığına bildirmemiş olursa eski raporu belimsemiş sayılır" hükmünü düzenleyen 44 üncü maddenin uygulanması ve konunun yeniden incelenmesi önerilmiştir. Diğer görüşe göre ise Komisyonların Başkanlık Divanının kararı olmaksızın Genel Kurulun toplantı saatlerinde görüşme yapamayacakları hükmünü düzenleyen 35 inci madde doğrultusunda konunun çözülmesi önerilmiştir.

Sonuçta, 14.8.1997 tarihli Karma Komisyon toplantısının İçtüzüğün 35 inci maddesine aykırı olması nedeniyle alınan kararların geçersiz olduğu, itiraz eden üç üyenin toplantıya katılmadığı, dolayısıyla burada 44 üncü maddenin uygulanma gereğinin bulunmadığı hususu oylanmış ve oy çokluğu ile 3/780 esas sayılı dosya ile ilgili 14.8.1997 günlü toplantının geçersizliğine ve bu toplantıda alınan kararların yokluğuna karar verilmiştir. (21 oya karşı 26 oyla)

Böylece komisyonca dosyanın eksik kalan işlemlerin yapılması ve gerekli kararın verilmesi için gündeme alınmasına da karar verilmiş olmaktadır.

Bu aşamada yeni komisyon üyelerinin Hazırlık Komisyonu raporunu ve dosyaları inceleme imkânına kavuşmaları ve adigeçen milletvekillerinin içtüzüğe uygun olarak savunma hakkı kullanabilmeleri için kendilerine çağrı yapılması ve toplantının 4.12.1997 gününe ertelenmesi kararlaştırılmıştır.

5. Komisyonumuz 3/780 esas sayılı dosya ile ilgili Hazırlık Komisyonu raporunu ve adigeçen milletvekillerinin savunmalarını görüşmek üzere 4.12.1997 günü toplanmıştır.

Bu toplantıda rapor yinelenmiş ve her iki milletvekilinin yazılı olarak verdikleri savunmalar öncelikle okunmuştur. Yapılan görüşmelerde iki usul sorununun öncelikle çözülmesi gerektiği ortaya çıkmıştır :

a) Sedat Edip Bucak ve Mehmet Kemal Ağar'la ilgili iddiaların ayrı ayrı değerlendirilmesi ve iki milletvekiline ait dosyaların ayrılması gerekmektedir,

b) Mehmet Ağar'a ilişkin suçlamalar milletvekili olmadan önce ve genel müdürlük görevini yerine getirdiği döneme ait olduğu, bir eylemin de bakanlık dönemine ilişkin olması nedeniyle soruşturmanın DGM Başsavcılığının görev alanına girmediği, Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümleri ile Anayasasının 100 üncü maddesine göre uygulama gerektiği, fezlekenin şekil yönünden sakat olduğu ve dosyanın bu düzenlemelere uyulmadan TBMM Başkanlığına intikal ettirildiği, ayrıca Mehmet Kemal Ağar hakkındaki iddiaların yine adigeçen milletvekiline ait 3/982 esas nolu dosya ile birlikte ele alınması gerektiği öne sürülmüştür.

Karma Komisyonun yetkisinin sadece dokunulmazlığın kaldırılması ile sınırlı olduğu, yargılama yapma gibi bir yetkisi bulunmadığı, yargının önu açılarak bu milletvekillerine kendilerini aklama hakkı tanınması gerektiği, usulî itirazların ilgili yargılama makamlarına yapılmasının CMUK'da yer aldığı ifade edilmiştir. (Bu konu ile ilgili tefrik edilen evraklar ve görevsizlik karar-

larının fezleke eki 5 inci klasör 1 inci dosyada yer aldığı anlaşılmıştır.) DGM Cumhuriyet Başsavcılığı fezleke de “TCK’nun 313 üncü maddesine mümas cürüm işlemek maksadıyla teşekkül meydana getirmek suçu ile ilgili hazırlık tahkikatı yapılırken zikredilen diğer suçlara ilişkin delillerin birlikte toplandığını; tahkikatın bu aşamasında bu suçlarla ilgili evrakların ve delillerin tefrik edilerek ilgili Cumhuriyet Başsavcılıklarına gönderilmesi halinde tüm olarak tahkikatın sürdürülmesinde kalacağı, delillerin dağılacağı ve yok olacağı; ayrıca tüm delillerin birlikte değerlendirilmesi zorunluluğu nazara alındığında, evrakların tefrik edilmesinde fiilî ve hukukî imkânsızlık olduğunun görüldüğünü belirtmekte ve fezlekenin bu suçları da kapsayacak şekilde düzenlendiğine” dikkat çekmektedir.

6. Bu aşamada iki milletvekiline ait dosyaların birlikte mi, ayrı ayrı mı ele alınması gerektiği konusunda usul tartışması açılmıştır. İki milletvekiline ait iddiaların tek fezleke de yer alması birbirini kesen ve karşılaştıran bir dizi olayların sözkonusu olması da gözönüne alınarak irtibatlı dosyanın birlikte görüştülmesi gerektiği yönünde Komisyon görüşü oluşmuştur. (22 ye karşı 26 oyla)

7. Konunun esası üzerinde yapılan görüşmelerde iki milletvekiline ilişkin istemin yer aldığı fezleke de şu bulguların tespit edildiği görülmüştür :

a) Türkiye’de hakkında gıyabî tutuklama kararı olan ve yurtdışında uyuşturucu kaçakçısı ve cezaevi firarisi olarak İnterpol tarafından çeşitli suçlardan aranan Abdullah Çatlı’nın üst düzey bir emniyet görevlisi ve milletvekili Sedat Edip Bucak ile yakın ilişki içinde olmaları dikkati çekmektedir. (Fezleke de bu ilişkiye geniş yer verilmiştir.)

b) Kaza yapan aracın koruma amaçlı olmadığı ispatlanmış sahte plaka taşıması ve içinde pek çok sahte evrak ile savunma amacını aşan ağır silahların bulunması; bu kişilerin oldukça önceye dayanan ilişkileri; tesadüfen biraraya gelmelerinin basit bir gezi maksadına dayanmadığını ortaya koymaktadır.

c) Araçta bulunan silahlardan ve mermilerden bir bölümünün özel Harekat Daire Başkanlığı kaynaklı oldukları ve dönemin Emniyet Genel Müdürü olan Mehmet Açar ile Özel Harekat Daire Başkan Vekili olan İbrahim Şahin’in talimat ve bilgileri dahilinde adigeçen kişilere verildiği yönünde kanaat oluşmuştur.

d) Abdullah Çatlı adına düzenlenen belge ve pasaportlarla, Yaşar Öz adına düzenlenen silah taşıma izin belgeleri ve pasaportların Mehmet Açar’ın bilgisi ve talimatı doğrultusunda düzenlendiği anlaşılmaktadır.

e) Ömer Lütfi Topal cinayeti sanıklarının gözaltından kurtarılımları için Sedat Edip Bucak’ın defalarca girişimde bulunduğu; daha sonra da Mehmet Açar’ın talimatıyla İbrahim Şahin’in bizzat bu kişileri İstanbul’dan Ankara’ya Emniyet Genel Müdürlüğüne götürüp yüzeyssel bir incelemeden sonra serbest bırakılmaları sözkonusu olmuştur.

f) Tarık Ümit’in Abdullah Çatlı ve adamları tarafından kaçırlarak sorgulandığı ve bu durumda Mehmet Açar’la İbrahim Şahin’in haberdar oldukları Mehmet Eymür tarafından ifade edilmiştir.

g) Tüm bu saptamalar ve elde olunan fotoğraf, belge ve çeşitli kanıtlar ile tanıklıklar, haklarında fezleke düzenlenen kişilerle dosyada isimleri geçen ve haklarında dava açılan kişilerin yakın ilişki içinde bulunduğunu, adigeçen milletvekillerinin her ikisinin cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak, çeşitli suçlardan aranan, gıyabî tutuklu sanığın gizlenmesine yardım suçları, ayrıca Sedat Edip Bucak’ın sayı ve nitelikleri vahim olan silah ve mermileri ruhsatsız taşıyarak 6136 sayılı Kanuna muhalefet; Mehmet Kemal Açar’ın ise Emniyet Genel Müdürü olarak görevli olduğu dö-

nemde Yaşar Öz olayındaki fiil ve hareketi ile TCK'nun 240 ıncı maddesi kapsamında görevini suistimal ettiği yönünde ciddi kuşkuvarın olduğu ortaya koymaktadır.

Fezlekele bu birlik ve beraberliğin tesadüflerden ibaret olmadığı polis memurları sanıkların sadece koruma görevi yapmak maksadı ile tayin ve tahsis edilmediği ve bunların özel kasıt altında biraraya toplandıkları ve bu suretle devlet tarafından aranan muhtelif kişiler, kumarhane işletmecileri, bir kısım yönetici ve siyasetçiler ile Özel Harekat Daire Başkanlığında görevli bazı polis memurlarının cürüm işlemek için teşekkül oluşturdukları veya bu teşekkülle katıldıkları sonuç ve kanaatine varıldığı belirtilmektedir.

8. Fezlekele “cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak suçu” şöylece nitelendirilmiştir : TCK 313 üncü maddesinde düzenlenen bir tehlike suçudur. Bu madde ile Türk Ceza Hukukundaki genel ilkeye bir istisna getirilmek suretiyle toplum yararına, hazırlık hareketleri de cezalandırılmaktadır. Amaç müstakbel suçları önlemektir. Suçun oluşumu için iki veya daha çok kişinin aynı gaye doğrultusunda yani suç işlemek için irade mutabakatı içinde bulunmaları yeterlidir. Şu halde anlaşma ile suç oluşacağından herhangi bir cürüm işlenmesine gerek bulunmayacaktır. Başka bir deyişle cürüm işlemek için teşekkül meydana getirmek suçunun oluşabilmesi için bu teşekkülün herhangi bir suçu işlemesi ve tamamlamış olması gerekli bulunmamaktadır. Yukarıda ifade edildiği gibi hazırlık hareketleri yeterlidir. Ayrıca teşekkül üyelerinin aynı derecede görev almaları da gerekli değildir. Bir kısmı koruma kollama, bir kısmı ikmal, bir kısmı talimat ve direktif, bir kısmı icracı, bir kısmının ise suçtan menfaat temin etmiş olması suçun oluşumu için yeterlidir.

Bu nedenlerle fezlekele bu eylemle birlikte Sedat Edip Bucak ve Mehmet Ağar'ın haklarında yakalama ve tevkif müzekkeresi bulunan Abdullah Çatlı'nın saklı bulunduğu yeri bildikleri halde yetkili mercilere haber vermedikleri aksine gizlenmesine yardım ettikleri;

Sedat Edip Bucak'ın ayrıca sayı ve nitelik bakımından vahim olan silah ve mermileri ruhsatsız olarak taşıdığı;

Mehmet Ağar'ın Emniyet Genel Müdürü olarak görevli olduğu tarihte Yaşar Öz olayında izah edilen fiil ve hareketi ile görevini suistimal ettiği sonuç ve kanaatinin olduğu belirtilmiştir. Ayrıca yine fezlekele, DGM Başsavcılığının görev alanına giren TCK 313 üncü maddesine mümas “cürüm işlemek maksadıyla teşekkül meydana getirmek suçu” ile ilgili hazırlık tahkikatı yapılırken yukarıda zikredilen diğer suçlara ilişkin deliller de birlikte toplanmıştır. Tahkikatın bu aşamasında bu suçlarla ilgili evrak ve delillerin tefrik edilerek ilgili Cumhuriyet Başsavcılıklarına gönderilmesi halinde tüm olarak tahkikatın sürüncemede kalacağı ve delillerin dağılacağı ve yok olacağı; tüm delillerin birlikte değerlendirilmesi zorunluluğu da nazar alındığında, evrakın tefrik edilmesinde fiili ve hukukî imkânsızlık olduğunun görüldüğü belirtilmiş ve bu nedenlerle fezlekenin yukarıda zikredilen suçları kapsayacak şekilde düzenlendiği açıklanmıştır.

Fezlekele; “Susurluk kazası” olarak Türkiye'nin gündeminde yeralan olayların, ülke genelinde tüm yönleri ile aydınlığa kavuşması ve olaylarda iştiraki olan başka kişilerin de varlığının belirlenmesi için; Sarıyer Cumhuriyet Başsavcılığınca tahkikatı sürdürülen Ömer Lütfi Topal'ın öldürülmesi olayı, Silivri Cumhuriyet Başsavcılığınca tahkikatları sürdürülen Tarık Ümit'in kaybolması ve İran uyruklu asker Smitko-Lasem Ecmali'nin öldürülmesi olayları, Sapanca Cumhuriyet Başsavcılığınca tahkikatı sürdürülen Behçet Cantürk ve arkadaşlarının öldürülmesi olayı, Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığınca tahkikatı sürdürülen Mehmet Ali Yaprak'ın kaçırılması olaylarının tahkikatlarının ikmal edilmesi, olay faillerinin somut delilleri ile ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu tahkikatların sonuçlanmaları halinde, olaylara iştirak ettikleri tespit edilen sanıklar hakkında, görevli Cumhuriyet Başsavcılıklarınca yapılacak yasal işlemlere ek olarak, İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığının görev alanına giren, cürüm işlemek için teşekkül meydana getirmek suçundan da ayrıca ek mukteza tayin olunacağı da açıklanmakta ve denmektedir ki;

“Zaten, bu olaylarda adigeçen ve halen firarda olup yakalama ve gıyabî tutuklama kararları ile aranan bir kısım sanıklar ile bu olaylara ilişkin bir kısım ihbar ve iddialarla ilgili tahkikatın halen İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığınca sürdürülmektedir.”

Bütün bu açıklamalardan sonra fezlekenin “sonuç ve talep” bölümünde; “halen 20 nci Dönem Şanlıurfa Milletvekili olan Sedat Edip Bucak ve 20 nci dönem Elazığ Milletvekili Mehmet Kemal Ağar haklarında mützet suçlardan eylemlerine uyan ve yukarıda zikredilen kanun maddeleri gereğince takibat yapılabilmesi; T.C. Anayasasının 83/2 maddesi gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisinin, adigeçen milletvekilleri hakkında yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması kararına bağlı bulunmaktadır.”

“Türkiye Büyük Millet Meclisinin takdirine tevdi olunmak üzere fezlele düzenlenerek, hazırlık tahkikat evrakı ile ilişikte sunulmuştur” denmektedir.

Sonuç ve karar :

Komisyonumuz fezlele ve eki dosyalarda yeralan bu ciddi ve ağır iddiaların açıklığı kavuşmasının kamu düzeni ve yararı açısından önemini gözönüne alarak yargı organlarının gecikmeksizin karar verebilmesini sağlamak amacıyla Elazığ Milletvekili Mehmet Kemal Ağar ile Şanlıurfa Milletvekili Sedat Edip Bucak'ın yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasına, her iki milletvekili için ayrı ayrı oylama yaparak karar vermiştir.

Raporumuz Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

ELAZIĞ MİLLETVEKİLİ MEHMET KEMAL AĞAR'IN YASAMA
DOKUNULMAZLIĞININ KALDIRILMASINA DAİR İMZA ÇİZELGESİ

Başkan
Atila Sav

Hatay

Sözcü

Yalçın Gürtan

Denizli

Üye

Uğur Aksöz

Adana

Üye

Ahmet İyimaya

Amasya

(Muhalefet şerhi eklidir.)

Üye

Yüksel Yalova

Aydın

Üye

Süleyman Arif Emre

İstanbul

(Muhalefim, muhalefet şerhi eklidir.)

Başkanvekili

Nejat Arseven

Ankara

Kâtip

Hayrettin Dilekcan

Karabük

(Usul ile itirazlarım ektedir.)

Üye

İ. Cevher Cevheri

Adana

(Muhalefim, muhalefet şerhi eklidir.)

Üye

M. Seyfi Oktay

Ankara

Üye

Avni Akyol

Bolu

Üye

Mehmet Tahir Köse

İstanbul

Üye
Ali Oğuz
İstanbul
(Muhalefîm, muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Mustafa Kamalak
Kahramanmaraş
(Muhalefîm, muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Abdullah Özbey
Karaman
(Muhalefîm, muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Mehmet Keçeciler
Konya

Üye
Abdülkadir Baş
Nevşehir
Üye
Nevzat Ercan
(Muhalefîm, muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Emin Kara
Kütahya
Üye
Ali Günay
Hatay

Üye
Cemil Erhan
Ağrı
(Muhalefîm, muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Abdülbaki Ataç
Balıkesir
(Muhalefîm, muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Hanifi Demirkol
Eskişehir
(Muhalefîm, muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Adil Aşırım
Iğdır
Üye
Bülent Akarcalı
İstanbul

Üye
Mehmet Ali Şahin
İstanbul
(Mehmet Ağar için, lüzumu muhakeme kararı gerekir.)

Üye
Ali Şahin
Kahramanmaraş

Üye
Şevket Kazan
Kocaeli
(Usulden muhalefîm, muhalefet şerhim eklidir.)

Üye
Sümer Oral
Manisa

Üye
Teoman Akgür
Sakarya
Üye
Mahmut Yılbaş
Van

Üye
İrfan Köksalan
Ankara

Üye
Şeref Malkoç
Trabzon
(Muhalefîm, muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Ahmet Tekdal
Ankara
(Muhalefîm, muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Hasan Belhan
Elazığ
(Muhalefîm, muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Naim Geylani
Hakkâri

Üye
Erkan Mumcu
Isparta
Üye
Mehmet Moğultay
İstanbul

Üye
Metin Işık
İstanbul
(Çekimsiz)

Üye
İbrahim Yılmaz
Kayseri

Üye
Fikret Karabekmez
Malatya
(Muhalefîm, muhalefet şerhi ektir.)

Üye
Zeki Çakıroğlu
Muğla

Üye
Ayhan Gürel
Samsun

Üye
Metin Öney
İzmir

Üye
İrfan Gürpınar
Kırklareli

Üye
Bülent Arınç
Manisa

Üye
Ergun Özkan
Niğde
(Muhalefîm, muhalefet şerhi ektir.)

Üye
Abdülkadir Öncel
Şanlıurfa
(Muhalefîm, muhalefet şerhi ektir.)

Üye
Yusuf Bahadır
Trabzon

(Muhalefîm, muhalefet şerhi ektir.)

KARŞI OY YAZISI

1. Karma Komisyonun, sorunla ilgili olarak verdiği ve meclis başkanlığına bağlı dosya ile tevdi ettiği 14.8.1997 tarihli nihaî kararının aynı komisyon veya meclis divanı tarafından geçersiz veya yok sayılması, parlamento hukukuna göre mümkün değildir. İhtizâzde böyle bir yaptırım öngörülse idi dai somut olay bakımından sözü geçen karar öncesi prosedürde usule aykırılık bulunmadığından, geçersiz sayma çözümüne varılamayacaktır.

— Toplantı gününün, karma komisyon tarafından meclis başkanlığına bildirilmiş olması (bu bildirim için isteğini de izin doğası gereği içermesi);

— Çağrı tarihinde, karma komisyon toplantı zamanı ile örtüşen saatte genel kurul toplantısının mevcut olmaması, bu durumun divan kararının istisnaline imkân vermeyen ve toplantıya önce-lik eden akşam saatlerinde ortaya çıkması, komisyon başkanlığı tarafından usultî değerlendirme yapılarak üye çoğunluğunun talebine bağlı toplantının ertelenmemesi çözümüne ulaşılması;

— Genel Kurul toplantısının yapıldığı gün (14.8.1997) için etkili ve yürürlükte olan basılı gündemde, yine o gün, o saatte (14.8.1997, saat : 10) Karma Komisyon toplantısının da yazılı olmasının, divan tarafından bu toplantı için izin verildiği (ikame yoluyla izin) anlamını taşıması, tersine yorumun kısmen içtüzüğe, kısmen teamüle dayalı ve divanı bağlayan gündem kâğıdının (orada yeralan gündem/komisyon toplantı notlarının) doğruyu ve divan oluru yansıtmadığı yönünde bağdaşmaz bir anlam içereceği;

— Meclis başkanının komisyonlar üzerindeki denetim yetkisinin, komisyon kararlarını yok sayma veya ön-sorun kılma gibi bir yaptırımı içermemesi, açık kural olmaksızın, yorum veya içtihatla yokluk ve geçersizlik yönünde bir yaptırım üretilmemesi, bunun hukukun en temel ilkelelerinden olması;

— İzin kararı veya bu kararın yerine geçen divan tasarrufu (gündeme karma komisyon toplantısının yazılması) olmasa idi dahi, İçtüzük - Mad. 35 hükmündeki izin kuralının, ancak o toplantı sonuna kadar ileri sürülebilecek, toplantı bittiğinde dermeyanı imkânsız, herhangi bir denetimde yokluk/geçersizlik yaptırımını gerektirmeyen tali bir şekil kuralı olması, Anayasa Hukuku öğretisinin ve Anayasa Yargısının bu konuda yerleşik bir doğrultu göstermesi (1), kuralın amacının genel kurul çalışmalarını aksatmaması, gerçekleştirilen komisyon toplantısının böyle bir aksatmaya fiilen yolaçmaması (1-a), toplantı boyunca, içtüzüğün 35 inci maddesine (izin yokluğu iddiasına) dayalı bir itirazın ileri sürülmemesi, itiraz sebebi gerçekleşmiş olsa idi dahi, komisyon görüşünün aksinin genel kurulda karara bağlanma olanağının varlığı (İçtüzük Mad. 133);

— Dokunulmazlığı kaldırma işinin, Anayasal düzenimize göre siyasetin dışında tutulmuş olması, bir görüşe göre salt vicdan, öbür görüşe göre yargısal (yarı-yargısal) alanını ilgilendirmesi (2), bu gibi hallerde “elçeken kurulun aynı işe, istisnai hüküm elvermedikçe yeniden bakamaması” (3), aksi halde tarafsızlık ve vicdanilik kriterlerinin yerine siyasal amacın öne geçtiği değerlendirmesini getirmesi, bu durumun kıyasen uygulanan Senato İçtüzüğü'nün 140 hükmünün gözetilmemiş olduğunu açığa çıkarması, içtüzüğün somut olaya uygulanması esasen imkânsız 44 hükmünün işletilmemiş olması;

Dipnotlar :

(1) Feyzioğlu, Turan, Prof. Dr. Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Kazai Murakebesi, Ank. 1951. Shf. 31. Kıratlı, Metin, Dr. Anayasa Yargısında Somut Norm Denetimi, Ank. 1966. Shf. 129 vd., 125, 12. Teziç, Erdoğan. Prof. Dr. Türk Parlamento Hukukunun Kaynakları ve İlgili Anayasa Mahkemesi Kararları. İst. 1980. Shf. 130 ve civ. Anayasa Mahkemesi, 16.11.1965 t., 38/59-E/K (Kararda aslı ve tali şekil kuralları ve yansımaları ayrıntılı biçimde işlenmiştir.).

(1-a) Bu gibi durumlarda, divan başkanının yapacağı işin, komisyon üyelerini oylama için geçici olarak genel kurula çağırarak olduğu, toplantının ertelenmesi veya iptal yönüne gitenin düşünülmediği, 25.1.1963 tarihli meclis uygulamasından anlaşılmaktadır. (MMTD.D.I, C.11,T.2. Shf. 251. No. : 4) Kaldı ki şimdiye değin anlamına uygun bir divan kararı alınmadığı, komisyonlara gönderilmediği, yasama yılı için alınan toptan kararların da İç-Tüz. 35 hükmüne uygun düşmeyeceği, hükmün “men”i israfat” yasasında olduğu gibi uygulanmaz olduğu gözlenmiştir.

(2) Anayasa, Mad. 83/5. Onar, Erdal. Dr. Meclis Araştırması. Ank. 1977. Shf. 1 vd., Aynı müellif, 1982 TC Anayasasında Türkiye Büyük Millet Meclisinin Hükümeti Denetleme İşlevi. (Milli Egemenlik Sempozyumu. 1990) Shf. 43. Kunter, Nurullah. Prof. Dr. Ceza Muhakemesi Hukuku, İst. 1974. No. : 53. Shf. 64, Kıratlı, Metin, Parlamenter Muafiyetler, Ank. 1961. Shf. 113 vd. Yalova, Yüksel. Dr. Türkiye Örneğinde Yasama Dokunulmazlığı Kavramı, İst. 1995. Shf. 57 (Yazar, dokunulmazlığı kaldırma kararını yargısal sürecin bir parçası olarak görmez.) Özbuğun, Ergun. Prof. Dr. Parlamenter Rejimlerde Parlamentonun Hükümeti Murakebe Vasıtaları. Ank. 1962. Shf. 100 vd. Bilge, Necip. Prof. Dr. Bakanların Görev ve Sorunları. Ank. 1956. Shf. 30. Anayasa Mahkemesi, 21.3.1994 t., 16/35-E/K (Karar, yayınlanmamıştır. Alınak Kararı). Muştak, İsmail Mufassal Hukuku Siyasiye (Eugene Dierra'den Çeviri), Ank. 1932. Shf. 2-2/2 vd. Turhan, Melmet. Dr. Parlamenter Bağışıklıklar (Yeni Türkiye Dergisi, Yıl : 1974, Sayı : 4, Shf. 897-904). İçtüzüğün 134 üncü maddesinde “savunma hakkı”nın öngörülmesi, yargısal görev görüşünü doğrulamaktadır.

(3) Örneğin, yargılamanın yenilenmesi, bozma yargıda, yeniden görüşme (tekrir-i müzekere) (İçtüzük, Mad. 43, 44, 89) Parlamento Hukukunda bu sonuca yolaçan usulî yollarıdır. Görüşülmüş, Parlamentonun vicdanî ve yargısal nitelikli işlerde bu hükümlerin dahi işletilmeyeceği, ancak -varsa- izleyen silreçlerin işletilebileceği yönündedir. (İçtüzük, Mad. 133. Anayasa, Mad. 85 gibi)

2. (I) Dokunulmazlık konusu dosyada (fezlekedede) belirtilen suçlarla murtabit fiillerin sanıkları hakkında sürdürülen kamu davalarında verilen (dosyaya intikal etmemekle birlikte basın yoluyla bilgilere ulaşan) tahlilyelerin, senato içtüzüğünde yeralan "isnadın ciddiyeti" ölçütü bakımından dokunulmazlığı kaldırma şartının gerçekleşmediği anlamını taşıması, 14.8.1997 tarihli karma komisyon kararında yeralan argümanlar ile karar konusu dosyaya, diğer dosyalardan farklı olarak özel öncelik ve ivedilik tanınmasının siyasal amaca yönelik bir tavır ifade etmesi,

(II) Topal olayındaki isnadın bakanlık görevi kapsamında bir iddia olması nedeniyle dokunulmazlığı değil, meclis soruşturması ve Yüce Divan sürecini ilgilendirmesi (Anayasa Mad. 100); fezlekedede yeralan diğer isnadın (TCK. 313/240?), milletvekilinin genel müdürlüğü (memuriyeti) dönemindeki görev fiili mahiyetini taşıması, memurin muhakematı rejimine bağlı olması, 2845 sayılı yasanın 9/son fıkrası hükümü ile Memurin Muhakematı Kanununun 13 üncü maddesi ve diğer maddeler hükümleri çerçevesinde lüzum-u muhakeme kararı verilmedikçe, savcıların kamu davasını açamamaları, evleviyetle fezleke düzenleyememeleri karşısında, kamu düzeni kuralı sebebiyle, - parlamento ve komisyonlar dahil- her merciide ve süreç bütünüünün her safhasında, re'sen (ex-official) nazara alınması gerekli bu özel durum değerlendirildiğinde dosyanın komisyonda incelenme kabiliyetinin olmadığına belirginlik kazanması, isnad olunan fiiller için sözü edilen mevzuat usullerine başvurulmak gerekmesi, o usuller atlanarak işlem tesisinin hukuken mümkün olmaması;

... ve benzeri tahliller, karşı görüşümüzün haklı gerekçelerini oluşturur.

3. 2/II nolu karşı oy bendinde ortaya konan sorunun halli, sonucuna göre çözüme gidilmesi asıldır. Bu ön sorun çözülmeden esasa geçilmesi halinde İçtüzüğün 133 hükmü uyarınca yapılacak genel kurul görüşmesinde, 14.8.1997 tarihli raporun esas alınması gerekir. Genel olarak hukukun, özel olarak Anayasa, İçtüzük, Anayasa Mahkemesi kararları, meclis uygulamaları ve bilim kaynaklarından oluşan parlamento hukukunun gereği budur. Müzakereye esas olan Karma Komisyon işlem dosyasında birbirine zıt iki karar vardır. Aynı kurulun, ara kararı dışında nihai karardan dönmesi, birincisini yok sayması hukukça tanınmadığından fiziken varolan ikinci kararın, birinci kararı bertaraf etmesi ve kendi kendine hukukî varlık kazandırması imkânsızdır. Kuşkusuz yüce genel kurul, herhangi bir yönde karar oluşturacaktır. Genel Kurulda karar oluşturma ile müzakereye temel alınacak karma komisyon kararı, birbirinden ayrı iki usulî olgudur. Ve bu sorun, genel kurul kararına karşı gidilebilecek anayasal yargı denetimi açısından da özel önem taşımaktadır (4). Sorunun esas müzakere öncesinde İçtüzüğün 13 ve 63 hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği görüşünü taşımaktayız.

Yukarıdaki hukukî yapı içinde çoğunluğun oluşturduğu ve esasen formal hukukun tanımadığı ikinci karara katılmıyoruz.

Saygılarımızla.

Ahmet İyimaya

Amasya

Nezvat Ercan

Sakarya

Cemil Erhan

Ağrı

Abdulbaki Ataç

Balıkesir

(4) Anayasa, Mad. 85, Anayasa Mahkemesi, 2.8.1967 t, 22/22-E/K.AMKD. Sayı : 5. Shf. 135-136. Kararda aynen "... Topluluğun (Karma Komisyonun) bünyesi ile çalışanlarının sonucu arasında çok sıkı bir bağlan-tı ve ilişki vardır. Genel Kurul ise, görüşmelerini Karma Komisyonun Kararı üzerinde yapmağa zorunlu oldu-ğuna göre Karma Komisyon Kararının hukukî niteliği elbetteki sonucu etkileyecektir. Gerçi Millet Meclisi Ge-nel Kurulu, Karma Komisyon raporunun, dokunulmazlığın kaldırılmasında taşıdığı önemi yok etmez." demek-tedir.

İ. Cevher Cevheri

Adana

Ergun Özkan

Niğde

Yusuf Bahadır

Trabzon

Ahmet Tekdal

Ankara

MUHALEFET ŞERHİ

Mütakere konusu fezlekedeki adı geçen ve dokunulmazlıklarının kaldırılması istenen milletvekillerinden Elazığ Milletvekili Mehmet Açar'a isnat edilen fiillerin bir kısmı kendisinin Emniyet Genel Müdürlüğü yaptığı döneme, diğer bir kısmı ise kendisinin İçişleri Bakanı olduğu döneme rastlamaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü sırasında işlendiği iddia edilen bir suçtan dolayı takibat icrası için Memurin Muhakemat Kanununa göre Danıştay'dan lüzumu muhakeme kararı alınmış olması gerekmektedir. Nitekim aynı kişi hakkında benzer fiilden dolayı tahkikat sırasında Ankara C. Başsavcılığı bu yola gitmiştir.

Adı geçenin Bakanlığı sırasında işlediği iddia olunun fiilden dolayı takibat icrasına ise Anayasanın 100 üncü maddesine göre TBMM yetkili olup, TBMM dışında hiçbir organ bu konuda yetkili değildir. Bu yetkinin bir kararla yargı organlarına devri ise Anayasanın 7 nci maddesine göre mümkün değildir. Zira Anayasanın 7 nci maddesi "Yasama yetkisi Türk Milleti adına TBMM'ne aittir. Bu yetki devredilemez" demektir.

Öte yandan fezleke tektir, dosya bir bütündür. Sedat Bucak hakkındaki oylamanın ayrı, Mehmet Açar hakkındaki oylamanın ayrı yapılması usule aykırıdır.

Tüm bu sebeplerden dolayı fezlekenin ekleriyle birlikte ilgili DGM Başsavcılığına, (Başbakanlık ve Adalet Bakanlığı vasıtasıyla) bu hususlar gözönünde tutularak yeniden değerlendirme yapılması için iadesi gerekirken, bu husustaki görüşlerimizin hilafına karar verilmiş olmasından dolayı karara muhalifiz.

Şevket Kazan

Kocaeli

Süleyman Arif Emre

İstanbul

Hayrettin Dilekcan

Karabük

Şeref Malkoç

Trabzon

Abdülkadir Öncel

Şanlıurfa

Ali Oğuz

İstanbul

Mustafa Kamalak

Kahramanmaraş

Abdullah Özbey

Karaman

Fikret Karabekmez

Malatya

Hasan Belhan

Elazığ

M. Ali Şahin

İstanbul

ŞANLIURFA MİLLETVEKİLİ SEDAT EDİP BUCAK'IN YASAMA
DOKUNULMAZLIĞININ KALDIRILMASINA DAİR İMZA ÇİZELGESİ

Başkan

Atila Sav

Hatay

Sözcü

Yalçın Gürtan

Denizli

Üye

Uğur Aksöz

Adana

Üye

Ahmet İyimaya

Amasya

(Muhalefet şerhi eklidir.)

Üye

Yüksel Yalova

Aydın

Üye

Süleyman Arif Emre

İstanbul

Üye

Ali Oğuz

İstanbul

(Muhalifim)

Üye

Mustafa Kamalak

Kahramanmaraş

Üye

Abdullah Özbey

Karaman

Üye

Mehmet Keçeciler

Konya

Üye

Abdülkadir Baş

Nevşehir

Üye

Nevzat Ercan

Sakarya

(Muhalifim, muhalefet şerhim eklidir.)

Başkanvekili

Nejat Arseven

Ankara

Kâtip

Hayrettin Dilekcan

Karabük

Üye

İ. Cevher Cevheri

Adana

(Muhalifim muhalefet şerhi eklidir.)

Üye

M. Seyfi Oktay

Ankara

Üye

Avni Akyol

Bolu

Üye

Mehmet Tahir Köse

İstanbul

Üye

Mehmet Ali Şahin

İstanbul

Üye

Ali Şahin

Kahramanmaraş

Üye

Şevket Kazan

Kocaeli

Üye

Sümer Oral

Manisa

Üye

Teoman Akgür

Sakarya

Üye

Mahmut Yılbaş

Van

Üye
Emin Karaa
Kütahya
Üye
Ali Günay
Hatay
Üye
Cemil Erhan
Ağrı
(Muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Abdülbaki Ataç
Balıkesir
(Muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Hanifi Demirkol
Eskişehir
Üye
Adil Aşırım
Iğdır
Üye

Bülent Akarcalı
İstanbul

Üye
Metin Işık
İstanbul

Üye
İbrahim Yılmaz
Kayseri

Üye
Fikret Karabekmez
Malatya

Üye
Zeki Çakıroğlu
Muğla

Üye
Ayhan Gürel
Samsun

Üye
İrfan Köksalan
Ankara
Üye
Şeref Malkoç
Trabzon
Üye
Ahmet Tekdal
Ankara

Üye
Hasan Belhan
Elazığ

Üye
Naim Geylani
Hakkâri

Üye
Erkan Mumcu
Isparta

Üye
Mehmet Moğultay
İstanbul

Üye
Metin Öney
İzmir

Üye
İrfan Gürpınar
Kırklareli

Üye
Bülent Arınç
Manisa

Üye
Ergun Özkan
Niğde

(Muhafim, muhalefet şerhi eklidir.)

Üye
Abdülkadir Öncel
Şanlıurfa

Üye
Yusuf Bahadır
Trabzon

(Muhafim, muhalefet şerhim eklidir.)

KARŞIOY YAZISI

1. Karma Komisyonun, sorunla ilgili olarak verdiği ve Meclis Başkanlığına bağlı dosya ile tevdi ettiği 14.8.1997 tarihli nihai kararının aynı komisyon veya Meclis Divanı tarafından geçersiz veya yok sayılması, parlamento hukukuna göre mümkün değildir. İhtizükte böyle bir yaptırım öngörülse idi dahi somut olay bakımından sözü geçen karar öncesi prosedürde usule aykırılık bulunmadığından, geçersiz sayma çözümüne ulaşılamayacaktır.

– Toplantı gününün, karma komisyon tarafından Meclis Başkanlığına bildirilmiş olması (bu bildirim izin isteğini de işin doğası gereği içermesi);

– Çağrı tarihinde, karma komisyon toplantı zamanı ile örtüşen saatte genel kurul toplantısının mevcut olmaması, bu durumun divan kararının istihsaline imkân vermeyen ve toplantıya öncelik eden akşam saatlerinde ortaya çıkması, komisyon başkanlığı tarafından usulî değerlendirme yapılarak üye çoğunluğunun talebine bağlı toplantının ertelenmemesi çözümüne ulaşılması;

– Genel Kurul toplantısının yapıldığı gün (14.8.1997) için etkili ve yürürlükte olan basılı gündemde, yine o gün, o saatte (14.8.1997, Saat : 10) Karma Komisyon toplantısının da yazılı olmasının, divan tarafından bu toplantı için izin verildiği (ikame yoluyla izin) anlamını taşıması, tersine yorumun kısmen İhtizüğe, kısmen teamüle dayalı ve divanı bağlayan gündem kâğıdının (orada yer alan gündem/komisyon toplantı notlarının) doğruyu ve divan oluruunu yansıtmadığı yönünde bağdaşmaz bir anlam içereceği;

– Meclis Başkanının komisyonlar üzerindeki denetim yetkisinin, komisyon kararlarını yok sayma veya ön-sorun kılma gibi bir yaptırımı içermemesi, açık kural olmaksızın, yorum veya içtihatla yokluk ve geçersizlik yönünde bir yaptırım üretilememesi, bunun hukukun en temel ilkelerinden olması;

– İzin kararı veya bu kararın yerine geçen divan tasarrufu (gündeme karma komisyon toplantısının yazılması) olmasa idi dahi, İhtizük - mad. 35 hükmündeki izin kuralının, ancak o toplantı sonuna kadar ileri sürülebilecek, toplantı bittiğinde dermeyanı imkânsız, herhangi bir denetimde yokluk/geçersizlik yaptırımını gerektirmeyen tali bir şekil kuralı olması, Anayasa Hukuku öğretisinin ve Anayasa Yargısının bu konuda yerleşik bir doğrultu göstermesi (1), kuralın amacının genel kurul çalışmalarını aksatmamak olması, gerçekleştirilen komisyon toplantısının böyle bir aksatmaya fiilen yolaçmaması (1-a), toplantı boyunca, İhtizüğün 35 inci maddesine (izin yokluğu iddiasına) dayalı bir itirazın ileri sürülmemesi, itiraz sebebi gerçekleşmiş olsa idi dahi, komisyon görüşünün aksinin genel kurulda karara bağlanma olanağının varlığı (İhtizük mad. 133);

Dipnotlar :

(1) Feyzioğlu, Turan, Prof. Dr. Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Kazal Murakabesi, Ank. 1951. Shf. 31. Kıratlı, Metin, Dr. Anayasa Yargısında Somut Norm Denetimi, Ank. 1966. Shf. 129 vd, 125, 12. Teziç, Erdoğan, Prof. Dr. Türk Parlamento Hukukunun Kaynakları ve İlgili Anayasa Mahkemesi Kararları. İst. 1980. Shf. 130 ve civ. Anayasa Mahkemesi, 16.11.1965 t., 38/59-E/K (Kararda asli ve tali şekil kuralları ve yansumaları ayrıntılı biçimde işlenmiştir.).

(1-a) Bu gibi durumlarda, divan başkanının yapacağı işin, komisyon üyelerini oylama için geçici olarak genel kurula çağırarak olduğu, toplantının ertelenmesi veya iptal yönüne gitmenin düşünülmediği, 25.1.1963 tarihli meclis uygulamasından anlaşılmaktadır. (MMTD.D.I, C.11.T.2. Shf. 251. No. : 4) Kaldığı şimdide değin anlamına uygun bir divan kararı alınmadığı, komisyonlara gönderilmediği, yasama yılı için alınan toptan kararların da İç-Tüz. 35 hükmüne uygun düşmeyeceği, hilkimîn “men’l israfat” yasasında olduğu gibi uygulanmaz olduğu gözlenmiştir.

– Dokunulmazlığı kaldırma işinin, Anayasal düzenimize göre siyasetin dışında tutulmuş olması, bir görüşe göre salt vicdan, öbür görüşe göre yargısal (yarı-yargısal) alanını ilgilendirmesi (2), bu gibi hallerde “Elçeken kurulun aynı işe, istisnai hüküm elvermedikçe yeniden bakamaması” (3), aksi halde tarafsızlık ve vicdanilik kriterlerinin yerine siyasal amacın öne geçtiği değerlendirmesini getirmesi, bu durumun kıyasen uygulanan Senato İçtüzüğü’nün 140 hükmünün gözetilmemiş olduğunu açığa çıkarması, İçtüzüğü’nün somut olaya uygulanması esasen imkânsız 44 hükmünün işle-tilmemiş olması;

2. Dokunulmazlık konusu dosyada (fezlekede) belirtilen suçlarla murtabit fiillerin sanıkları hakkında sürdürülen kamu davalarında verilen (dosyaya intikal etmemekle birlikte basın yoluyla bilgilere ulaşan) tahliyelerin, senato İçtüzüğü’nde yeralan “isnadın ciddiyeti” ölçütü bakımından dokunulmazlığı kaldırma şartının gerçekleşmediği anlamını taşıması, 14.8.1997 tarihli karma komisyon kararında yeralan argümanlar ile karar konusu dosyaya, diğer dosyalardan farklı olarak özel öncelik ve ivedilik tanınmasının siyasal amaca yönelik bir tavır ifade etmesi,

... ve benzeri tahliller, karşı görüşümüzün haklı gerekçelerini oluşturur.

3. İçtüzüğü’nün 133 hükmü uyarınca yapılacak Genel Kurul görüşmesinde, 14.8.1997 tarihli raporun esas alınması gerekir. Genel olarak hukukun, özel olarak Anayasa, İçtüzük, Anayasa Mahkemesi kararları, meclis uygulamaları ve bilim kaynaklarından oluşan parlamento hukukunun gereği budur. Müzakereye esas olan Karma Komisyon işlem dosyasında birbirine zıt iki karar vardır. Aynı kurulun, ara kararı dışında nihai karardan dönmesi, birincisini yok sayması hukukça tanınmadığından fiziken varolan ikinci kararın, birinci kararı bertaraf etmesi ve kendi kendine hukukî varlık kazandırması imkânsızdır. Kuşkusuz yüce Genel Kurul, herhangi bir yönde karar oluşturacaktır. Genel Kurulda karar oluşturma ile müzakereye temel alınacak Karma Komisyon kararı, birbirinden ayrı iki usulî olgudur. Ve bu sorun, Genel Kurul kararına karşı gidilebilecek anayasal yargı denetimi açısından da özel önem taşımaktadır (4). Sorunun esas müzakere öncesinde İçtüzüğü’nün 13 ve 63 üncü hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği görüşünü taşımaktayız.

(2) *Anayasa, Mad. 83/5. Onar, Erdal. Dr. Meclis Araştırması. Ank. 1977. Shf. 1 vd., Aynı müellif, 1982 TC Anayasasında Türkiye Büyük Millet Meclisinin Hükümeti Denetleme İşlevi. (Millî Egemenlik Sempozyumu. 1990) Shf. 43. Kunter, Nurullah. Prof. Dr. Ceza Muhakemesi Hukuku, İst. 1974. No. : 53. Shf. 64, Kıratlı, Metin, Parlamenter Muafiyetler, Ank. 1961. Shf. 113 vd. Yalova, Yüksel. Dr. Türkiye Örneğinde Yasama Dokunulmazlığı Kavramı, İst. 1995. Shf. 57 (Yazar, dokunulmazlığı kaldırma kararını yargısal sürecin bir parçası olarak görmez.) Özbudun, Ergun. Prof. Dr. Parlamenter Rejimlerde Parlatonun Hükümeti Murakabe Vasıtaları. Ank. 1962. Shf. 100 vd. Bilge, Necip. Prof. Dr. Bakanların Görev ve Sorumluları. Ank. 1956. Shf. 30. Anayasa Mahkemesi, 21.3.1994 t, 16/35-E/K (Karar, yayınlanmamıştır. Alınak Kararı). Muştak, İsmail Mufassal Hukuku Siyasete (Eugene Dierra’den Çeviri), Ank. 1932. Shf. 2-Z/2 vd. Turhan, Mehmet. Dr. Parlamenter Bağışlıklar (Yeni Türkiye Dergisi, Yıl : 1974, Sayı : 4, Shf. 897-904). İçtüzüğü’nün 134 üncü maddesinde “savunma hakkı”nın öngörülmesi, yargısal görev görüşümün doğrulamaktadır.*

(3) Örneğin, yargılamanın yenilenmesi, bozma yargıda, yeniden görüşme (tekrir-i müzakere) (İçtüzük, Mad. 43, 44, 89) Parlamento Hukukunda bu sonuca yolaçan usulî yollarıdır. Görüşümüz, Parlatonun vicdanî ve yargısal nitelikli işlerde bu hükümlerin dahi işletilmeyeceği, ancak -varsa- izleyen süreçlerin işletilebileceği yönündedir. (İçtüzük, Mad. 133. Anayasa, Mad. 85 gibi)

(4) *Anayasa, Mad. 85, Anayasa Mahkemesi, 2.8.1967 t, 22/22-E/K.AMKD. Sayı : 5. Shf. 135-136. Kararda aynen “... Topluluğun (Karma Komisyonun) bünyesi ile çalışmalarının sonucu arasında çok sıkı bir bağlantı ve ilişki vardır. Genel Kurul ise, görüşmelerini Karma Komisyonun Kararı üzerinde yapmağa zorunlu olduğuna göre Karma Komisyon Kararının hukukî niteliği elbetteki sonucu etkileyecektir. Gerçi Millet Meclisi Genel Kurulu, Karma Komisyon raporunun, dokunulmazlığını kaldırılmasında taşıdığı önemi yoketmez.” denmektedir.*

Yukarıdaki hukukî yapı içinde çoğunluğun oluşturduğu ve esasen formal hukukun tanımadığı ikinci karara katılmıyoruz.

Saygılarımızla.

Ahmet İyimaya

Amasya

Nevzat Ercan

Sakarya

İ. Cevher Cevheri

Adana

Cemil Erhan

Ağrı

Abdülbaki Ataç

Balıkesir

Yusuf Bahadır

Trabzon

Ergun Özkan

Niğde

